

Juridisk hotline som redskab Rammerne for magtanvendelse

Ankestyrelsen

Specialkonsulent Birgitte Mohrsen

20. september 2017

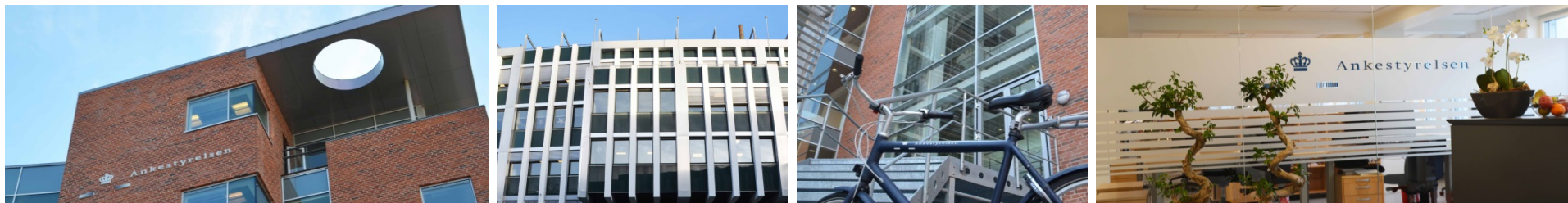
Ankestyrelsens vejledning

Ankestyrelsen vejleder kommunerne gennem:

- Svar på skriftlige henvendelser
- Svar på telefoniske henvendelser
- Principafgørelser
- Praksisundersøgelser
- Juridisk hotline

Ankestyrelsen

Juridisk hotline

Ankestyrelsens juridiske hotline er et tilbud om juridisk vejledning til kommunernes sagsbehandlere, hvis der er tvivl om et juridisk problem. Vi offentliggør spørgsmål/svar, som har en vejledningsværdi på www.ast.dk.

Brug af juridisk hotline svar

Muligt at søge om svar på de spørgsmål,
som kommunerne har haft

Afspejler Ankestyrelsens umiddelbare
opfattelse af, hvad der er muligt ifølge
lov

Kan sensorgulv anvendes?

Juridisk hotlines svar:

De former for magtanvendelse, som kan tillades, er opregnet i servicelovens kapitel 24.

Overvågning, fx ved sensorgulv eller tv-overvågning, vil derfor ikke kunne ske med hjemmel i servicelovens magtanvendelsesregler.

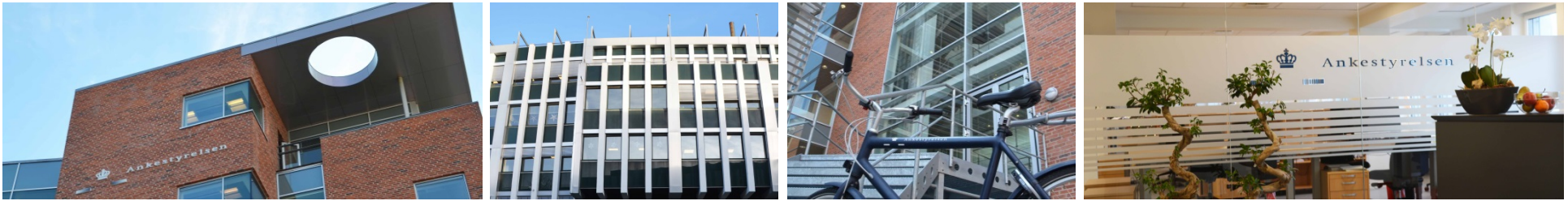

Kræves der samtykke ved brug af sensorble

Juridisk hotlines svar:

Brug af sensorble er ikke et indgreb i personens selvbestemmelsesret. Dette er derfor **ikke** omfattet af servicelovens regler om **magtanvendelse**.

Modsætter borgeren sig brug af ble, er der tale om **magtanvendelse**.

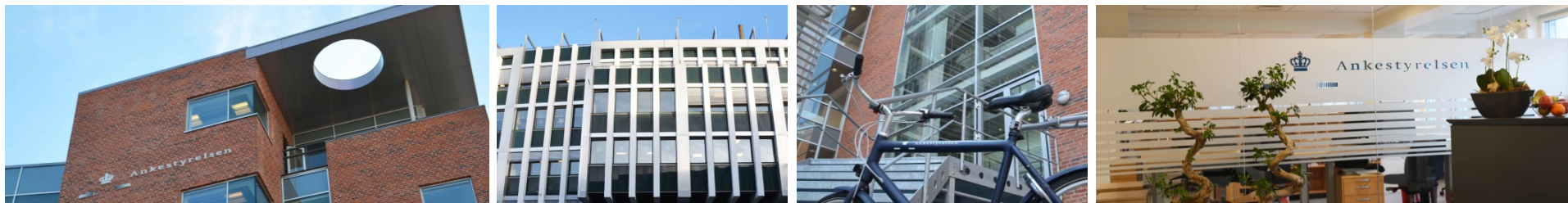
Er aflåsning af dør til trapperum magtanvendelse?

Juridisk hotlines svar:

Aflåst trapperum for at **forhindre en borger i at komme på 1. sal** for at gå ind i andre beboeres lejligheder.

I en sådan situation er der **ikke tale om fysisk indgreb** i borgerens selvbestemmelsesret, da borgeren **ikke har ret til at komme på 1. sal**, da alt det - borgeren har behov for – er i stueetagen. Dette **forhindrer heller ikke de øvrige beboeres færden.**

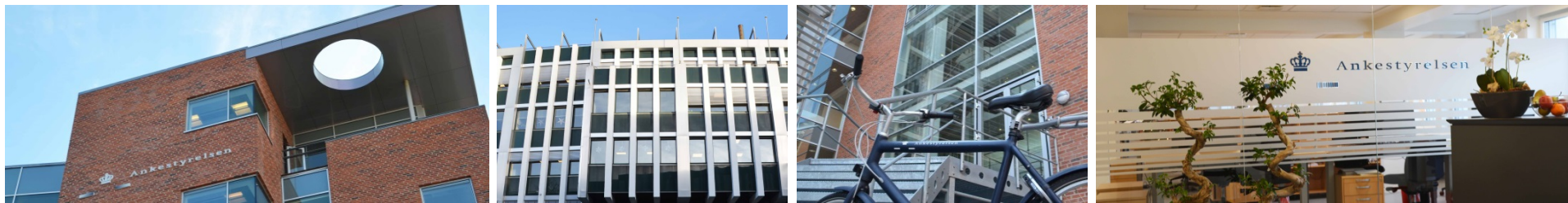

Må der benyttes videoovervågning på botilbuddets indendørs fællesarealer

Juridisk hotlines svar:

Videoovervågning **ikke** er **beskrevet** i servicelovens **kap. 24**. Det er således ikke et magtmiddel, som kommunen/botilbuddets driftsherre må benytte.

Montering af døralarm i borgers egen bolig

Juridisk hotlines svar:

Der kan af **forarbejderne** til bestemmelsen om alarm- og pejlesystemer **ikke ses**, at der er **hjemmel til at benytte disse andre steder end i bo- og dagtilbud**, selvom bestemmelsen ifølge vejledningen (nr. 8) også gælder i eget hjem.

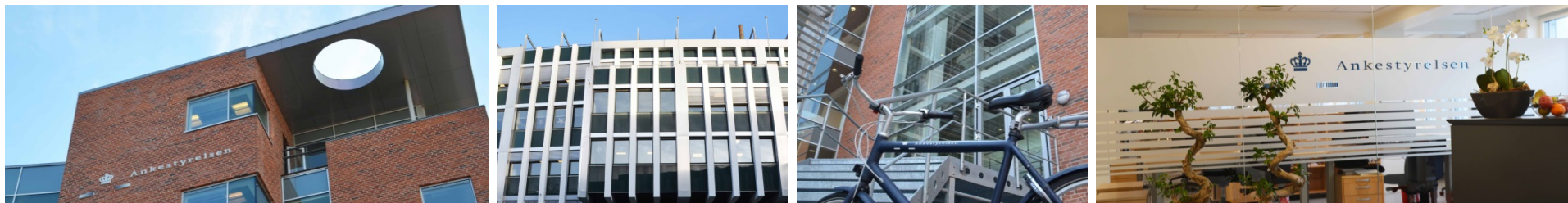
Kan ringemåtte bruges til at tilkalde nattevagt?

Juridisk hotlines svar:

Anvendelse af **trædemåtter** uden samtykke er ikke lovligt.

Alarmsystemer kan under ganske særlige omstændigheder anvendes, når det er nødvendigt at **blive opmærksom på, at en borger er ved at forlade botilbuddet.**

Regler, der regulerer brug af ”magt” i sociallovgivningen

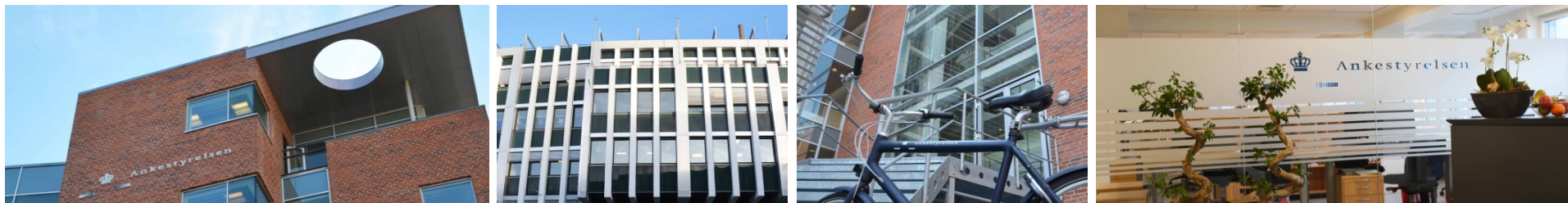
Grundloven

Serviceovens kap. 24

Bekendtgørelse nr. 1140 af 29. august 2016 om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten overfor voksne samt om særlige sikkerhedsforanstaltninger for voksne og modtagepligt i boformer efter serviceloven

Ankestyrelsen

Magt contra omsorg

Hvad er nødvendig omsorg og borgerens ret til at afslå hjælpen.

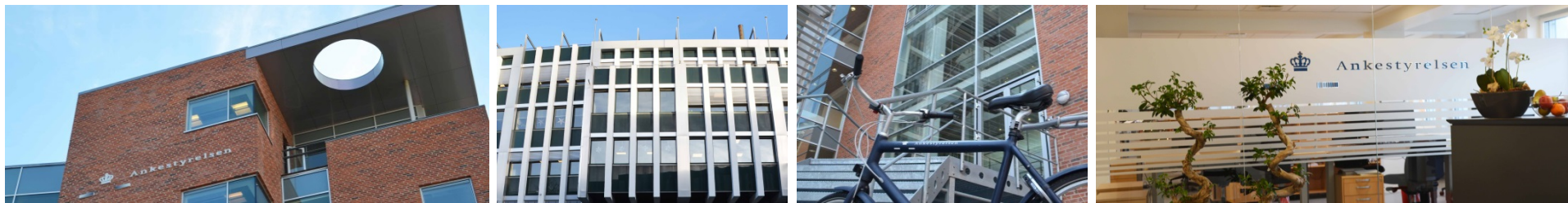
Hvad hvis borger ikke kan give samtykke til nødvendig begrænsning i selvbestemmelsesretten – hvem kan?

Grundlovens § 71

Den personlige frihed er ukrænkelig
Frihedsberøvelse kan kun finde sted
med hjemmel i loven

Menneskets ret til selvbestemmelse

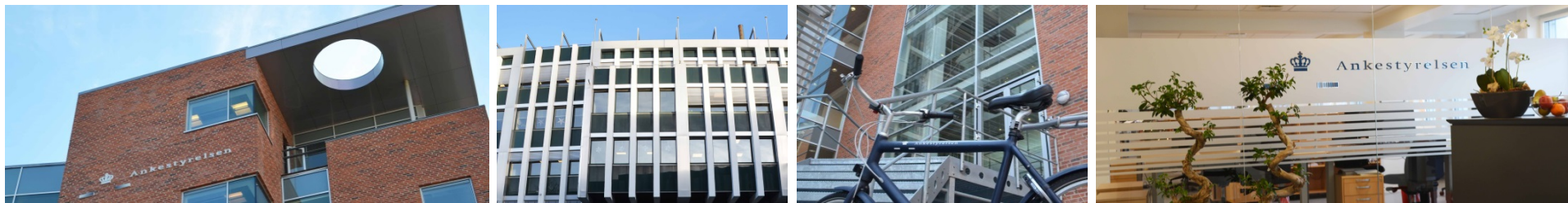
HR:

- kommunen kan ikke pålægge en person at tage imod bestemt hjælp
- kommunen/personale kan ikke udføre hjælp (undgå omsorgssvigt) ved brug af magt

U:

- anvende servicelovens bestemmelser om magtanvendelse, servicelovens kap. 24.

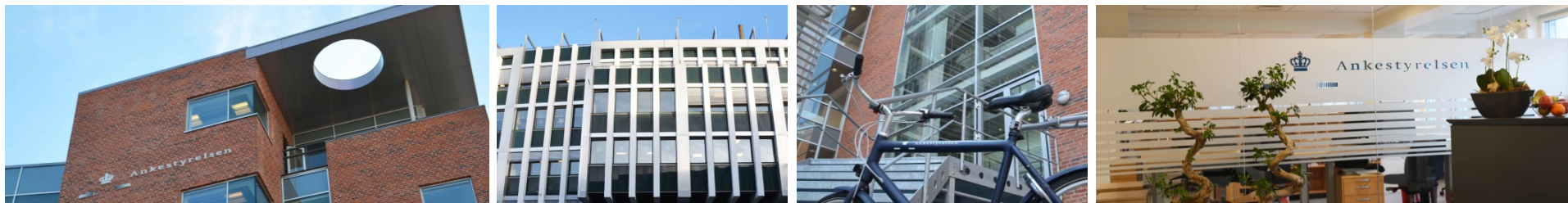

Kommunens omsorgspligt, servicelovens § 82

Kommunens omsorgspligt:

- borgeren har ret til at afslå hjælpen
- medarbejderne har en vedvarende pligt til at finde den måde, borgeren vil kunne modtage hjælpen på

Hvad er magt ?

Magt er, når kommunen gennemfører en foranstaltning ved fysisk indgreb selvom,

- borgeren ikke giver sit samtykke
- borgeren ikke kan give informeret samtykke

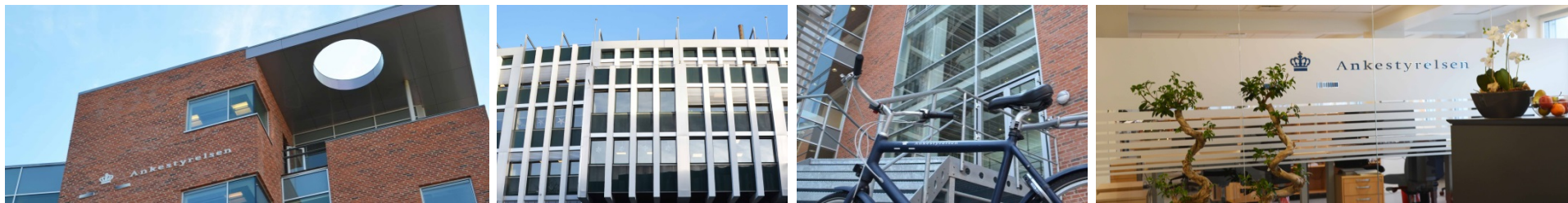
Informeret samtykke

Et informeret samtykke forudsætter, at borgeren har forstået hvad,

- der samtykkes til
- konsekvenserne ved et samtykke er

Borgerens kognitive funktionsniveau skal som udgangspunkt dokumenteres lægefagligt

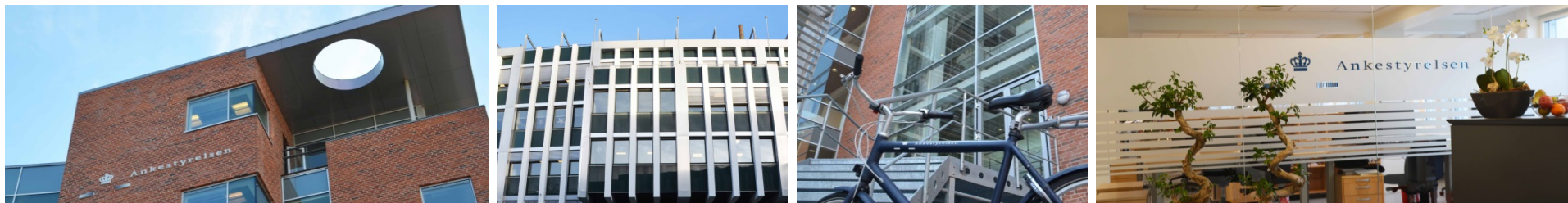

Informeret samtykke

Lægefaglig dokumentation:

Hvis det er uvist, fordi borger den ene dag kan give samtykke men næste dag ikke kan huske dette – så er det vores umiddelbare opfattelse, at borger **ikke kan give et informeret samtykke**.

Når borger ikke kan give samtykke til magt, hvem kan så?

HR:

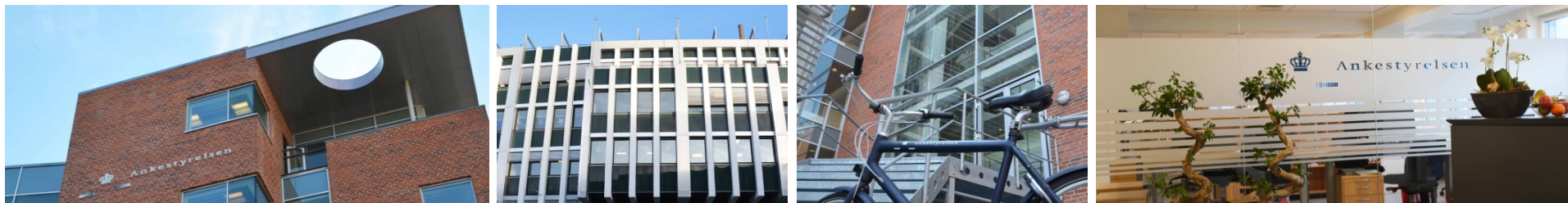
- Ingen, heller ikke pårørende, kan give samtykke til en given foranstaltning

U:

- Lovhjemmel hertil

Ankestyrelsen

Juridisk hotline spørgsmål, 7. september 2015

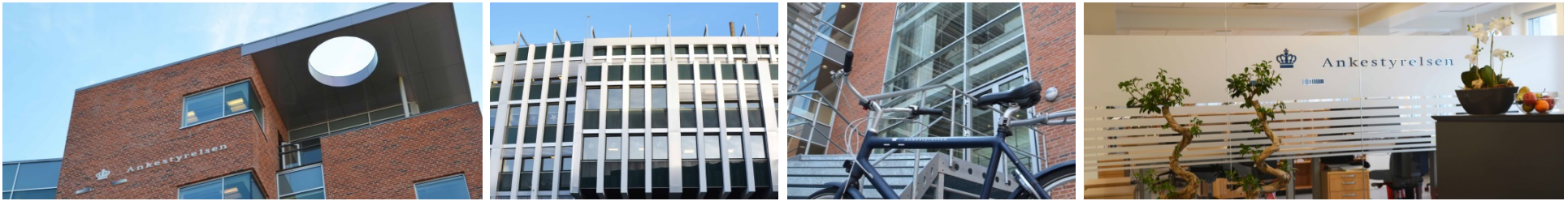
Spørgsmål:

- Kan en væрге give samtykke til indgreb i selvbestemmelsesretten?

Svar:

- Værgen kan ikke give samtykke, medmindre det fremgår af magtanvendelsesbestemmelserne.

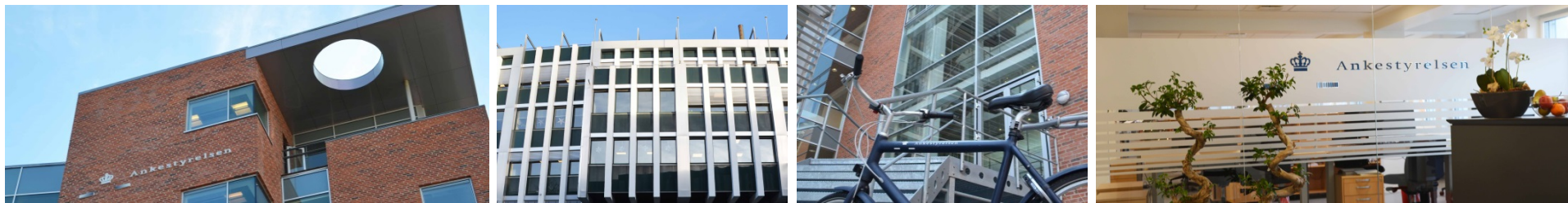

Juridisk hotline spørgsmål, 7. september 2015

Yderligere svar:

Bestemmelserne om magtanvendelse er undtagelsesbestemmelser. Der kan ikke ske en udvidende fortolkning, og værgen kan derfor kun give samtykke i de tilfælde, hvor bestemmelsen giver værgen denne kompetence.

Retssikkerhedsprincipper ved magtanvendelse

Udøvelse af magt skal overholde følgende retssikkerhedsprincipper:

- socialpædagogisk bistand, omsorg og pleje går altid forud for magtanvendelse
- beskyttelse af den personlige frihed
- proportionalitetsprincippet (mindsteindgrebsprincippet)
- individualitetsprincippet

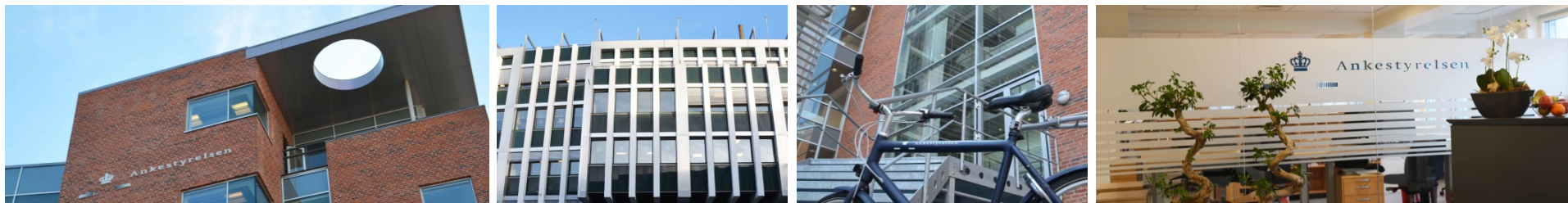

Retssikkerhedsprincipper ved magtanvendelse fortsat

Udøvelse af magt skal overholde følgende retssikkerhedsprincipper:

- princippet om åbenhed
- legalitetsprincippet
- særlige krav til beslutningsgrundlag og klageadgang

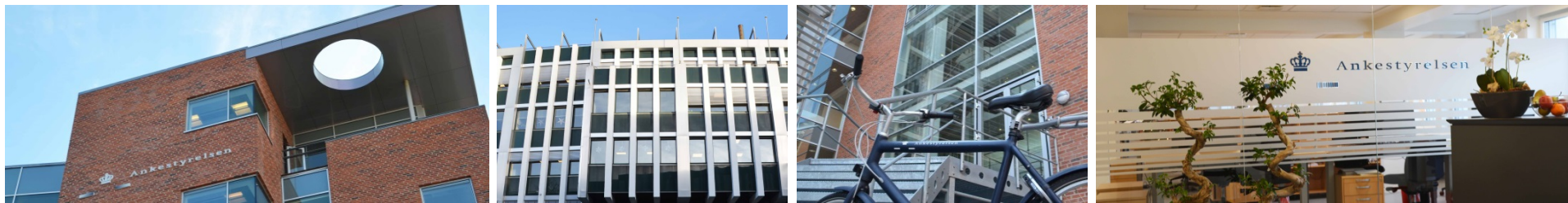
Frihedsberøvelse efter servicelovens bestemmelser

Serviceovens kapitel 24:

En udtømmende opregning af,

- hvilke former for frihedsberøvelse, der lovligt kan iværksættes over for voksne inden for det sociale område, og
- under hvilke betingelser dette kan ske

Serviceoven § 124 a målgruppen for magtanvendelses- reglerne

Målgruppen er borgere

- med betydelig og varigt nedsat **psykisk** funktionsevne
- målgruppe for hjælp i form af personlig og praktisk hjælp samt socialpædagogisk bistand m.v., behandling eller aktiverende tilbud efter serviceloven, og
- som ikke samtykker i eller kan give informeret samtykke til en foranstaltning efter bestemmelserne om magtanvendelse

Forskellige former for magtanvendelse

- personlige alarm- eller pejlesystemer § 125, herunder
- særlige døråbnere ved yderdørene § 125, stk. 3
- akut fastholdelse § 126
- fastholde en person i en personlig hygiejnesituation § 126a
- tilbageholdelse i boligen § 127
- anvendelse af stofseler § 128
- flytning uden samtykke § 129

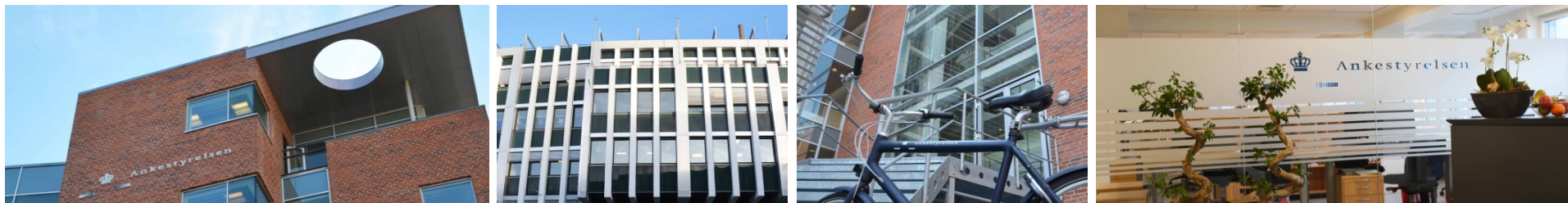

Særligt for personer med erhvervet fremadskridende mental svækkelse

Personlige alarm og pejlesystemer efter § 125, stk. 2:

Adgang til at anvende disse systemer overfor fx demente, medmindre den pågældende modsætter sig dette

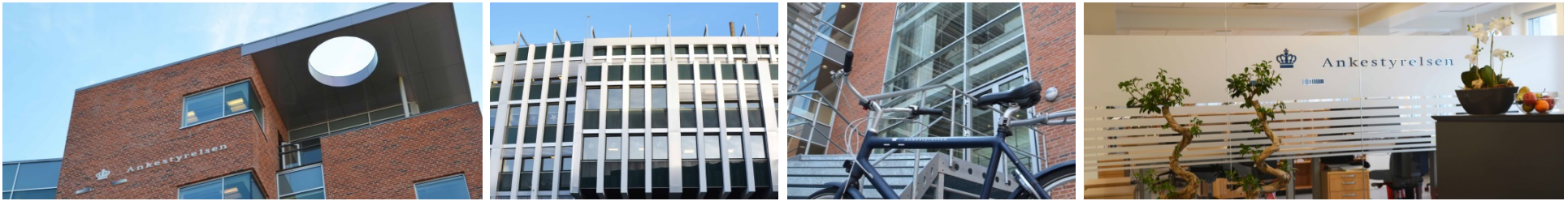

Særligt for personer med erhvervet fremadskridende mental svækkelse

Flytning uden samtykke efter § 129, stk. 2:

Kommunen kan træffe beslutning om at flytte en borger med erhvervet fremadskridende mental svækkelse, fx demens, til et botilbud, hvis borgeren ikke modsætter sig flytning, men mangler evnen til at give informeret samtykke hertil

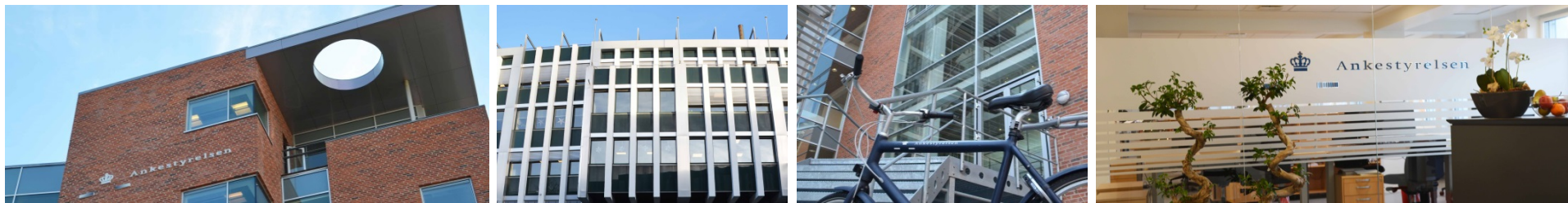

Særligt for personer med erhvervet fremadskridende mental svækkelse

Flytning uden samtykke efter § 129, stk. 2, forudsætter:

- borgerens værge tiltræder indstillingen
- flytningen er påkrævet for, at borgeren kan få den nødvendige hjælp
- flytning i det konkrete tilfælde vurderes, at være det mest hensigtsmæssige for borgeren

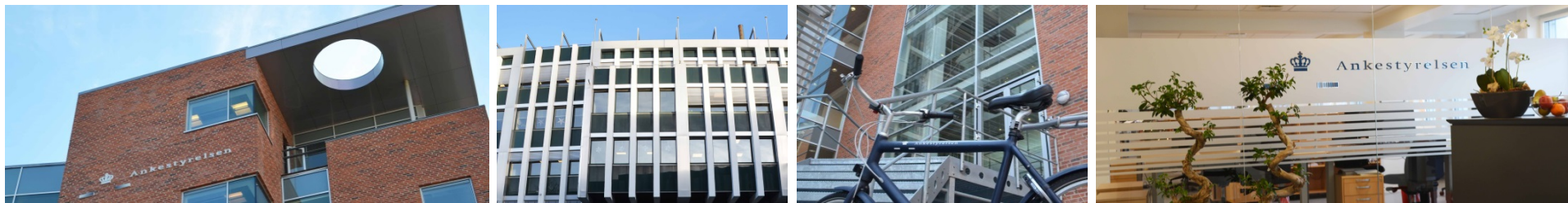

Magtanvendelse efter serviceloven giver ikke mulighed for

- fiksering af en borger
- tvangsbehandling af en borger
- foretage skjult medicinering
- overvågning

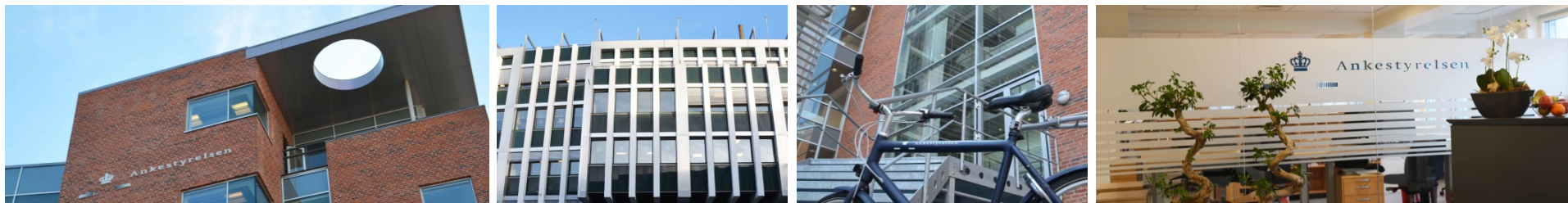

Særlige krav for kommunen ved beslutning/foretagelse af indgreb

Kommunen har pligt til

- løbende at revurdere de iværksatte foranstaltninger efter kap. 24
- at registrere og indberette indgreb indenfor nærmere fastsatte tidsfrister
- årligt at have forelagt en beretning for art og omfang af magtanvendelse

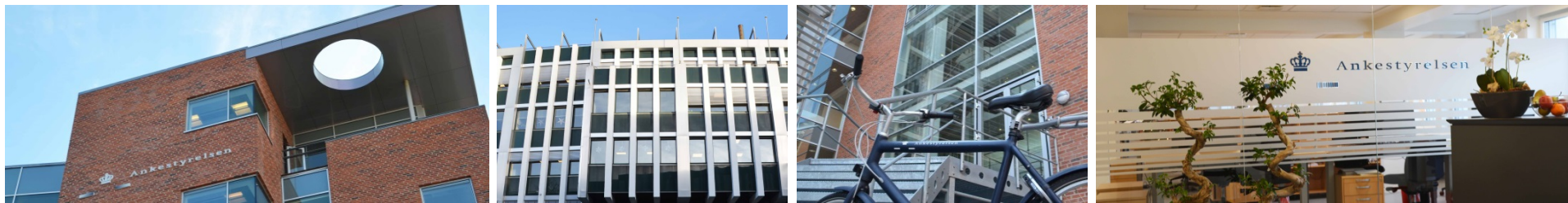

Spørgsmål

Svar på spørgsmål, som er tilsendt i forbindelse med oplægget.

Svarene er Ankestyrelsens umiddelbare opfattelse, hvis de ikke er afklaret gennem principafgørelser.

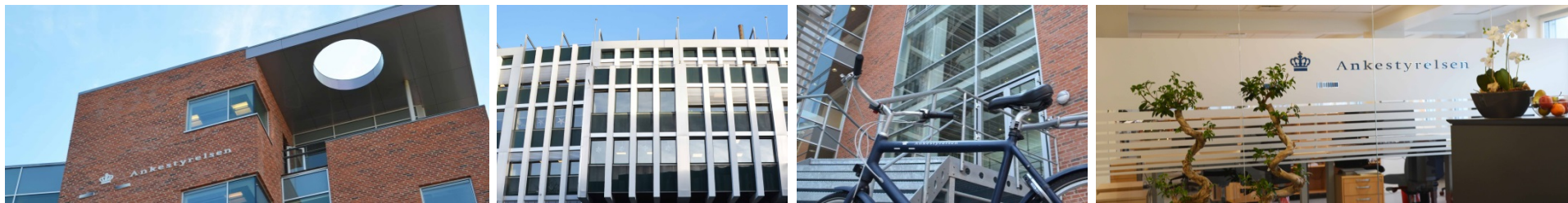

Formål med hjælpemidler

Hjælpemidler har til formål af afhjælpe de varige følger af en nedsat funktionsevne.

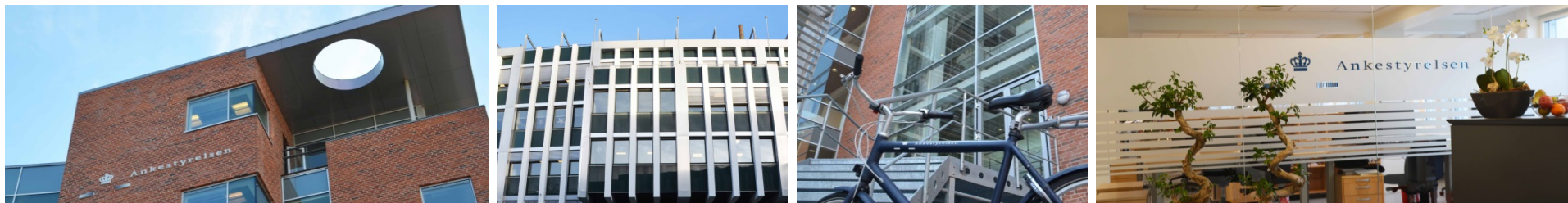

Formål med PIR

Pir er et sensorsystem, som gør det muligt for personalet at reagere ved alarm fx når beboer er ved at forlade sengen.

Der er tale om et overvågningssystem. Det henhører under magtanvendelse, som ikke fremgår af servicelovens kap. 24.

Husordensregler

Ankestyrelsen har ikke i en principafgørelse taget stilling til, om husordens regler gennem almene lejelovsregler kan gælde i borgers bolig, og om bestemmelsen i almenlejelovens § 81 kan anvendes i botilbud efter serviceloven.

Husordensregler fortsat

Det er vores umiddelbare opfattelse, at en husorden, der tager udgangspunkt i almenlejelovens § 81, vil i et vist omfang også angå adfærd inde i den private del af boligen

Husordensregler fortsat

Husordensregler vil ikke få betydning overfor beboere, som ikke kan forstå konsekvenserne af ikke at overholde dem.

Husordensregler skal afstemme forventninger og være en pejlemærke på, hvordan adfærden skal være i fællesarealet.

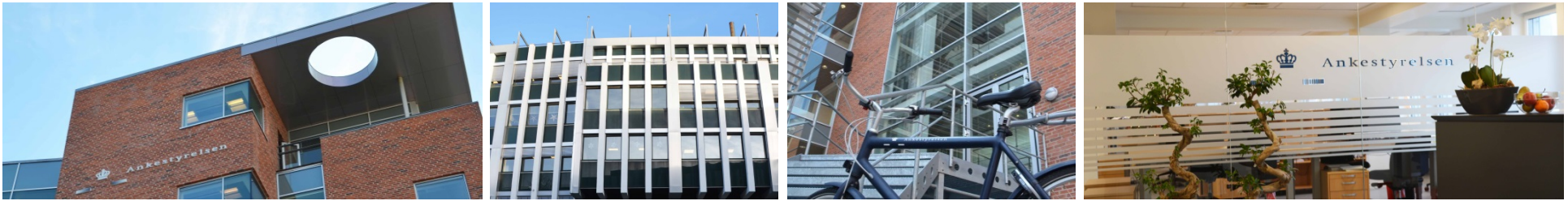
Husordensregler fortsat

HR:

Det er borger og ikke kommunen, der inden for husordenens rammer bestemmer, i hvilket omfang en beboer kan få besøg og på hvilke tidspunkter.

Undt:

når beboer får visiteret pleje, se SEL § 137 c, stk. 2

Hvordan inddrages de pårørende

De pårørende kan

- indgive en ansøgning på borgerens vegne
- inddrages i sagsbehandlingen

Pårørende kan ikke

- overtage partens rettigheder, herunder partshøring, aktindsigt og klagemulighed

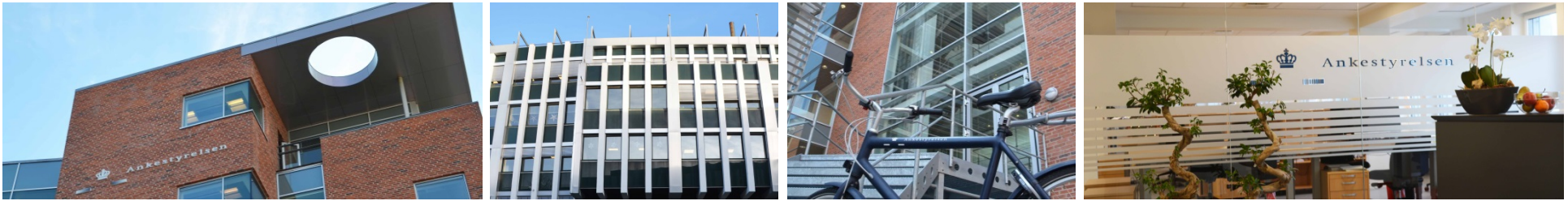

Flytning i borgers interesse, SEL § 129, stk., 3

Bestemmelsen blev netop indført for, at borgeren kunne bevare tilknytningen til de pårørende.

Det kan ikke udelukkes, at der - udover ovennævnte hensyn - kan inddrages andre hensyn i vurderingen.

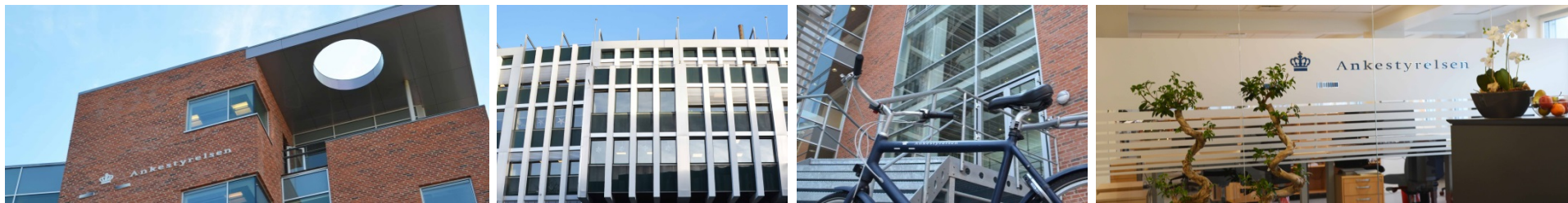

Akut fastholdelse

Hvornår træffes en afgørelse?

- Der træffes afgørelse af personalet i forbindelse med den akutte fastholdelse
- Afgørelsen skal meddeles borger/værge/pårørende mv., se klageadgang § 133, stk. 3
- Kommunens vurdering er ikke en afgørelse

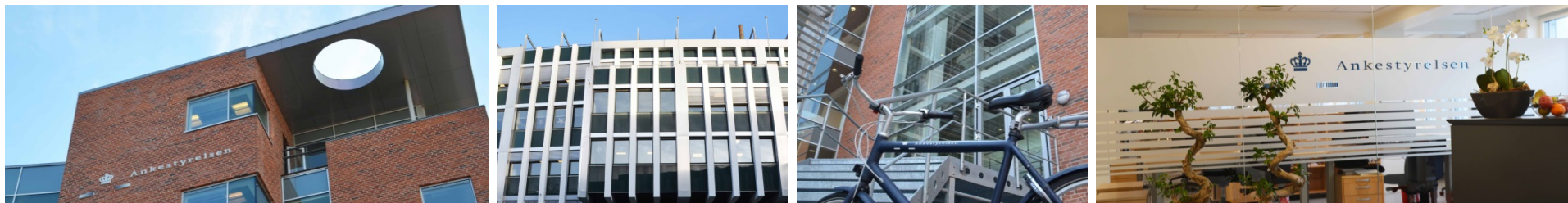
Anden form for magtanvendelse

Personer med en fremadskridende, ikke medfødt, men senere erhvervet mental lidelse gælder særlige forhold:

GPS efter § 125, stk. 2, besluttet af personalet, medmindre borger modsætter sig

Der er klageadgang til Ankestyrelsen, se § 133, stk. 3.

Anden form for magtanvendelse, fortsættelse

Magtanvendelse, der kræver forudgående godkendelse fra kommunen

- GPS efter § 125, stk. 1
- Særlige døråbner til yderdøre efter § 125, stk. 3
- Fastholdelse i hygiejne situationer § 126a
- Tilbageholdelse efter § 127
- Tilladelse til brug af stofsele efter § 128

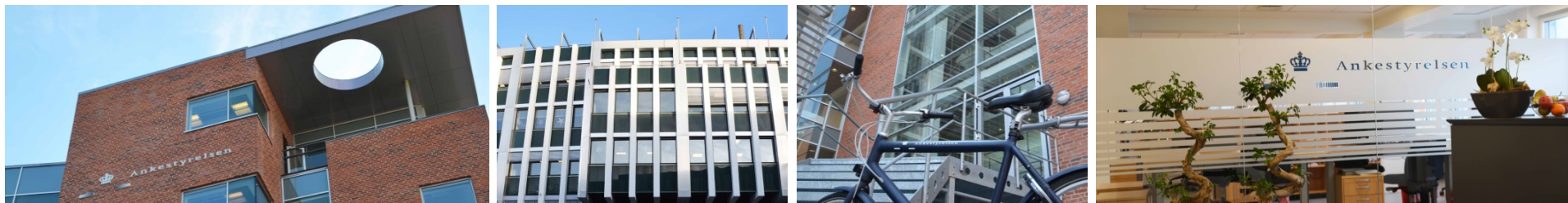

Handleplan i forbindelse med magtindgreb

Der skal udfærdiges en handleplan

- ved flytning uden samtykke (§ 129)
- ved anvendelse af andre former for magtanvendelse (§§ 125-128)
- dette skal ske umiddelbart i forbindelse med udøvelsen af magtindgrebet og i samarbejde med borgeren

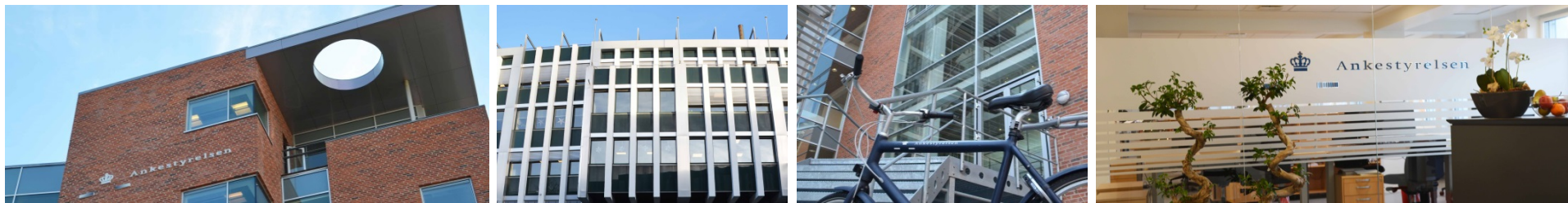

Krav til indholdet af handleplan

Betingelserne, der skal opfyldes:

- de juridiske krav som nævnt i SEL § 141 (formål, hvilken indsats, der er nødvendigt, forventede varighed)
- de socialretlige krav (hvad skal der til for at undgå brug af magt-anvendelse)

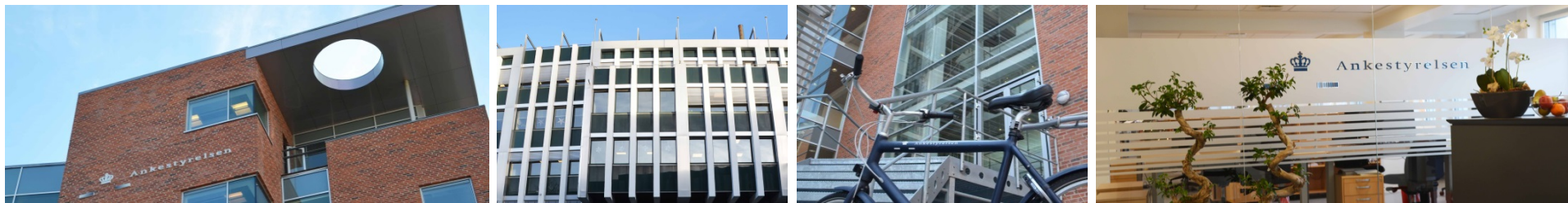

Behandling af sag om flytning uden samtykke

Proceduren:

- gennemser sagen for nødvendige oplysninger/dokumentation
- Sagen skal behandles inden 8 uger fra modtagelse
- overvejer lægefaglig rådgivning af vores lægekonsulenter
- gør sagen klar til ankemøde (2 uger inden mødet)

Behandling af sag om flytning uden samtykke, fortsat

Nova betyder inddragelse af nye forhold i en sag.

Det skal vurderes om de nye oplysninger kan inddrages i sagen. Hvis de kan, så vurderer vi sagen på baggrund af de nye oplysninger.

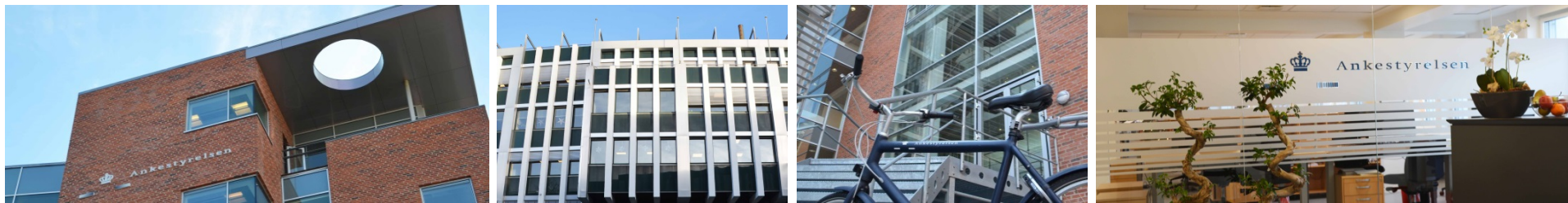

Behandling af sag om flytning uden samtykke, fortsat

Eksempler på nye forhold, som nødvendiggør, at sagen skal behandles på ny:

- det valgte botilbud nedlægges
- borgeren er ikke længere omfattet af målgruppen for botilbuddet
- sammensætningen af beboerne er anderledes, og borger ikke længere vil trives i det valgte botilbud

Generalfuldmagt

Generalfuldmagt og fremtidsfuldmagter henhører under justitsministeriets kompetence.

Nedenfor nævnte om omfanget af en sådan fuldmagt er derfor alene vores umiddelbare opfattelse.

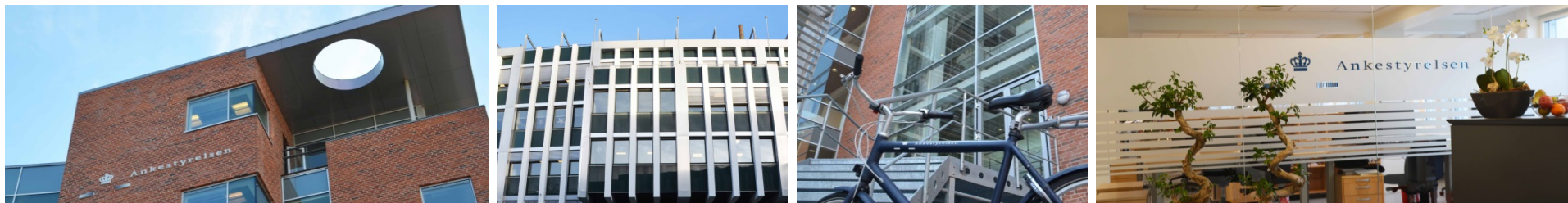

Generalfuldmagt

En generelfuldmagt er

- En generalfuldmagt er en fuldmagt, som formuleres, så den søger at dække alle tænkelige forhold til sin tid.
- En generalfuldmagt, der er udstedt lang tid tilbage, kan give problemer, da den kan være for uspecifik.

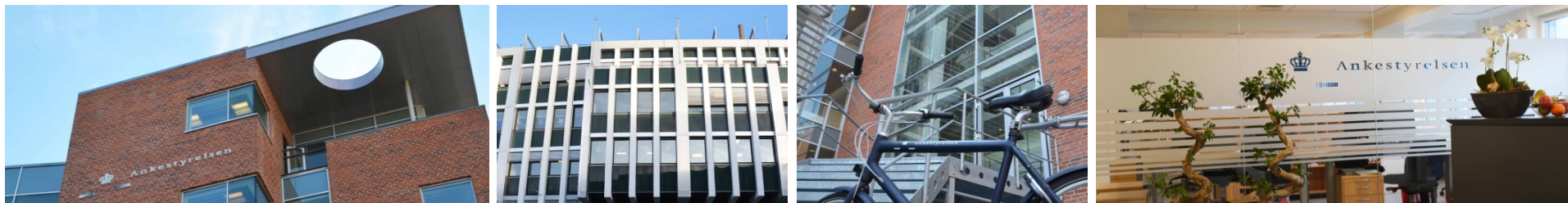
Generalfuldmagt, fortsat

Generalfuldmagten kan træde i stedet for værge, medmindre værgemålet er lovhjemlet, fx SEL § 129, stk. 2.

Hverken værge eller generalfuld-mægtigen kan give samtykke til fysisk indgreb i selvbestemmelsesretten (magt).

Generalfuldmagten kan tilsidesættes, fordi dækker bredt, er upræcist eller uaktuelt.

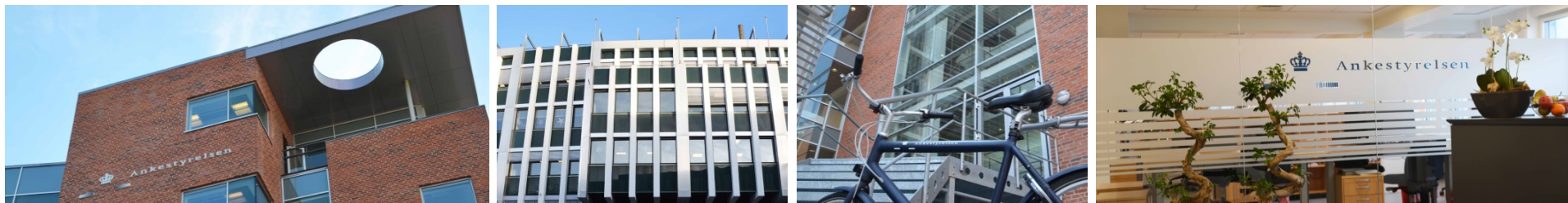

Generalfuldmagt, fortsat

Principafgørelse 57-17 fastslår:

Hvis borgeren ikke vil eller kan give samtykke til optagelse i et særligt botilbud, skal kommunen sørge for, at borgeren får **udpeget en personlig værge**, som kan udnytte det frie valg af botilbud.

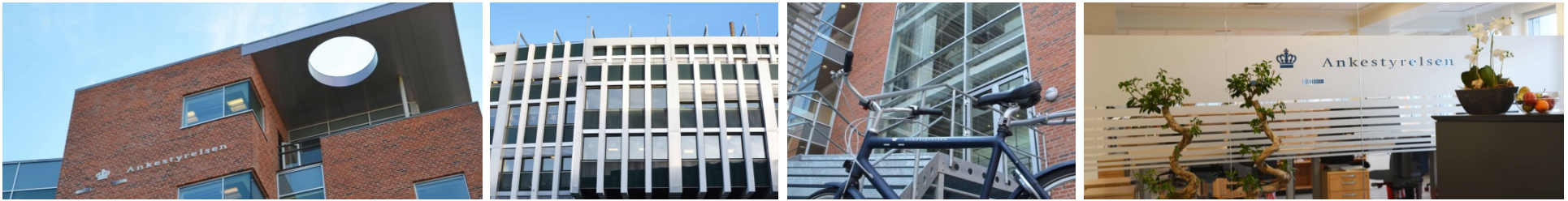

Generalfuldmagt, fortsat

Principafgørelse 57-17 fastslår:

Hvis kommunen ikke har sørget for at udpege en væрге, er det en væsentlig mangel i afgørelsen, som kan føre til afgørelsens ugyldighed.

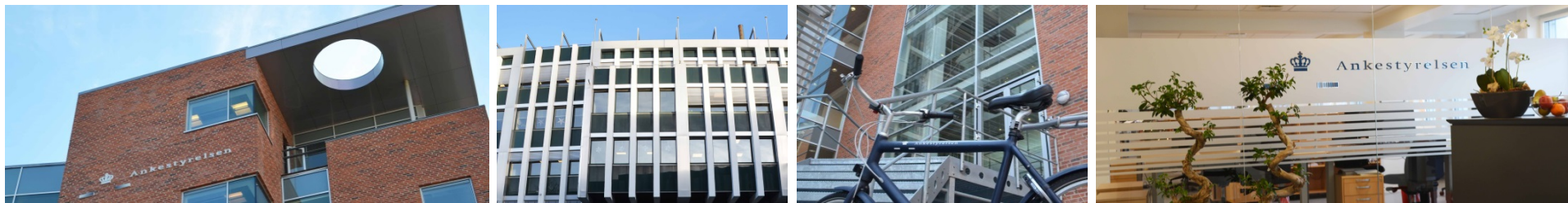

Generalfuldmagt, fortsat

Generalfuldmagten kan således godt være udfærdiget således, at generalfuldsmægtigen kan udnytte det frie valg.

Der er således ikke behov for at udpege en beskikket værge forud for kommunens indstilling til Statsforvaltningen ved flytning efter § 129, stk. 1.

Fremtidsfuldmagter

Fremtidsfuldmagt kan ikke oprette et testamente på vegne af borgeren eller bestemme, at borgeren skal flytte på plejehjem, dvs. heller ikke efter § 129, stk. 2, men kan udnytte det frie valg.

Fremtidsfuldmægtigen kan heller ikke give samtykke til magtanvendelse.

